

naam: Ben Daemen
traject: Berkheide, Zwarte Duin
regio: Duinen Zuid-Holland
soorten: zandhagedis
sinds: 1994

Monitoor je voor je plezier?

Ja, zeer zeker. Daarnaast vind ik als CBS'er de ervaring van het monitoren belangrijk voor de functie die ik vervul voor het Meetnet Reptielen. Zonder te weten wat er in het veld allemaal gebeurt en de problemen waarmee inventariseerders kunnen worstelen is het niet goed mogelijk gegevens te interpreteren.

Wat fascineert je aan het traject of de soorten?

Het traject bevindt zich in een mooi open duingebied, een plek waar je zonder vergunning niet mag komen en waar zich geen infrastructuur van paden bevindt. Heerlijk rustig dus en waar vind je dat nog in deze overvolle randstad. De enige soort die er voorkomt is ook een van de mooiste van ons land nl. de zandhagedis.

Is er iets veranderd tijdens de periode dat je monitoort betreffende het aantal dieren?

Jazeker. In de eerste paar jaar van inventariseren werd geen enkele hagedis waargenomen. Vanaf 1997 werden er elk jaar meer dieren gezien. Deze ervaring wordt gedeeld door de beheerders van het terrein. Elders in Berkheide werden al eerder grote aantallen waargenomen. Het is mij niet goed duidelijk waarom dit gebied voor zandhagedissen minder aantrekkelijk zou zijn.

Is er iets veranderd tijdens de periode dat je monitoort betreffende het traject?

De veranderingen gaan langzaam maar het is onmiskenbaar dat de vergrassing en verruiging groter is geworden. Er blijven evenwel nog genoeg zandige plekjes over om eieren af te kunnen zetten. Jammer dat de konijnenstand in dit gebied erg laag is. Dat zou de vergrassing wellicht iets kunnen terugdringen. Er zit tot mijn grote plezier ook een vossenhol. Dat hoort erbij, al zal er zo nu en dan ook wel eens een zandhagedis opgepeuzeld worden. Maar ik ben ervan overtuigd dat dit geen invloed heeft op het voortbestaan van de populatie zandhagedissen (er zijn meer vossen gekomen en ook meer hagedissen).

Hoe zie je de toekomst van jouw traject en je eigen rol daarin?

Als het klimaat verandert zoals zovelen, ook deskundigen, beweren zal het aantal zandhagedissen nog wel verder gaan toenemen. En zolang het mij gegeven is zal ik zandhagedissen blijven tellen (misschien verschijnt er in de loop van de tijd zelfs nog wel eens een (uitgezette of van elders aangevoerde) hazelworm die in de buurt al eens eerder zijn waargenomen).

Heb je nog een tip voor andere monitoorders?

Vanuit mijn beroep als statisticus zou ik iedereen willen aanbevelen vooral niet op te geven en liefst tot in lengte van dagen door te gaan met tellen. Lange reeksen leveren fantastische gegevens op die voor cijferfaars niet te versmaden zijn.

Geslachtsonderscheid op basis van kleur is niet altijd betrouwbaar. In dit onderzoek werd gevonden dat de relatie tussen kopbreedte en lichaamslengte waarschijnlijk een goed hulpmiddel is om de geslachten van elkaar te kunnen onderscheiden. Voor dit onderzoek gold dat wanneer de kopbreedte / lichaamslengte > 0.055 er een 90% zekerheid is dat het dier een mannetje is.

Het zou interessant zijn wanneer deze metingen ook aan hazelwormen elders in het land gedaan kunnen worden om zo te komen tot een goed hulpmiddel om de geslachten te bepalen. Wanneer mensen met ontheffing om hazelwormen op te pakken hieraan mee zouden willen werken, neemt u dan contact op met de auteur, of met dhr. A. H. P. Stumpel.

In de praktijk, in het veld, zullen de geslachten voornamelijk op kleur worden vastgesteld, maar wil men de uitgestulpte geslachtsorganen gebruiken, dan dient men hiermee terughoudend te zijn, omdat de mannelijke en vrouwelijke genitaliën op elkaar kunnen lijken!

Literatuur

Ziegler, T en W. Böhme. 1997. Genitalstrukturen und Paarungsbiologie bei squamaten Reptilien, speziell den Platynota, mit bemerkungen zur Systematik. Mertensiella, supplement zu Salamandra. Nr 8.

Annemarieke van der Sluijs
Niemeijerstraat 18
Wageningen
0317 – 413513

Drs. A. H. P. Stumpel
Alterra, Wageningen UR
Postbus 47
Wageningen
0317 - 478763